

Aan de leden van de gemeenteraad

datum

19 september 2023

onderwerp

Wachttijden bij aanvragen wonen, rollen en vervoer Wmo

Geachte raadsleden en volgers,

Geachte gemeenteraad,

Wij willen u met deze raadsinformatiebrief informeren over de wachttijden waar inwoners mee te maken hebben wanneer zij een aanvraag doen voor een woningaanpassing, een rolstoel of een vervoersvorm (vanaf hier genoemd Wonen, Rollen, Vervoer: WRV) als onderdeel van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

Wij hebben hier al enige tijd mee te maken en wij hebben u hierover eerder geïnformeerd via de p&c cyclus en aan de hand van raadsvragen.

Als college willen wij dat alle inwoners op tijd geholpen worden. Ondanks alle tijd, energie en aandacht die hieraan gegeven is en gegeven wordt, lukt dat voor deze voorzieningen niet. Dit vinden wij, net als u, zeer onwenselijk. Binnen onze mogelijkheden doen wij ons uiterste best om de wachttijden acceptabel te maken. Tegelijkertijd moeten wij onderkennen dat er op korte termijn ook geen eenvoudige, enkelvoudige oplossing voorhanden zal komen.

Wij informeren u in deze raadsinformatiebrief over de ontwikkelingen die aanleiding zijn van de wachttijden (1). Vervolgens zoomen wij in op het onderdeel woningaanpassingen waar het grootste knelpunt zit (2) en de ingezette maatregelen (3) en wij eindigen met een aantal concluderende opmerkingen (4).

(Nb: in deze brief gaat het niet om overige diensten/voorzieningen uit de Wmo (huishoudelijke hulp en begeleiding). Daar speelt deze wachttijdproblematiek niet.

Feitelijk: begin september 2023 staan er 173 aanvragen van inwoners open waarvan meer dan de helft aanvragen voor woningaanpassingen is. Inwoners moeten gemiddeld 7 maanden wachten voordat de aanvraag in behandeling genomen kan worden.

(Overigens blijft een spoedprocedure altijd mogelijk in geval van een snel-progressieve spierziekte of levensbedreigende situatie)

1. Maatschappelijke ontwikkelingen

Er is een aantal autonome ontwikkelingen die aanleiding geweest voor het ontstaan wachttijden. Al deze ontwikkelingen spelen ook nog eens tegelijkertijd en versterken elkaar. Dit zijn:

- **Dubbele vergrijzing:** wij hebben in onze gemeente te maken met een zogeheten dubbele vergrijzing. De dubbele vergrijzing is datgene wat er gebeurt wanneer niet alleen de groep ouderen in ons land steeds groter wordt, maar daarnaast de gemiddelde leeftijd ook steeds hoger wordt. In Rheden hebben we te maken met een

groter aandeel senioren (49,6% t.o.v. 41,3% met vergelijkbare gemeenten). Dit betekent ook een grotere aanspraak op extra voorzieningen zoals woningaanpassingen.

- **Groot tekort aan (geschikte) woningen:** er is een veel grotere vraag naar woningen dan aanbod. In 2030 verwachten wij een tekort van zeker 2000 levensloopgeschikte woningen. De druk is het grootst voor eenpersoonshuishoudens die zoeken in het goedkopere huur- of koopsegment. Demografische ontwikkelingen laten zien dat de groep eenpersoonshuishoudens de komende jaren alleen maar zal toenemen.
- **Geen doorstroming op de woningmarkt:** in de Wmo staat opgenomen dat wij inwoners kunnen vragen naar een passende woning te verhuizen. Wegens het gebrek aan woningen kan dat niet. Daardoor moeten wij vaker ongeschikte woningen toch geschikt maken, wat complexer is, meer tijd kost en voor veel kosten zorgt.
- **Effecten corona:** de wachttijden zijn ontstaan in 2020 omdat er in die periode langere tijd geen huisbezoeken konden plaatsvinden.
- **Zo lang mogelijk thuis wonen als maatschappelijke trend:** de maatschappelijke trend is dat ouderen zo lang mogelijk thuis blijven wonen en – na bijvoorbeeld een ziekenhuisopname – zo snel mogelijk weer naar huis terug kunnen gaan.
- **Voortgaande extramuralisering:** hierdoor verdwijnen woonzorginstellingen en zijn er meer woningen nodig om mensen individueel te huisvesten, bijvoorbeeld vanuit de GGZ of in de ontwikkeling van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis.
- **Huisvestingstaakstelling statushouders:** de huisvestingstaakstelling voor statushouders is in de afgelopen jaren gestegen en er staat een steeds grotere druk op om daar als gemeente in te voorzien.
- **Aannemers moeilijk te vinden:** het is een groot probleem geworden om aannemers te vinden voor het uitvoeren van werkzaamheden. Ook een tekort aan bouwmaterialen en leveringsproblemen speelt ons parten.
- **De werking van de arbeidsmarkt:** de afgelopen jaren is de arbeidsmarkt fundamenteel van karakter veranderd. Was deze eerst "ruim", nu is de arbeidsmarkt steeds meer een zogeheten "werknemers-arbeidsmarkt", waardoor veel werknemers kansen zien om van baan te veranderen. Ook binnen onze organisatie is dat aan de orde. Consulanten met dit specialisme zijn moeilijk te vinden op de arbeidsmarkt waardoor vacatures open blijven staan en/of nieuwe medewerkers zonder parate kennis lang ingewerkt moeten worden. Hierdoor is discontinuïteit in de dienstverlening ontstaan.

Bovenstaande autonome ontwikkelingen zijn de aanleiding voor het ontstaan van de wachttijden.

2. Woningaanpassingen uitgelicht

De gemeente is vanuit de Wmo verantwoordelijk voor het realiseren van woningaanpassingen voor inwoners die door een "plotseling opgetreden, niet voorzienbare beperking, belemmeringen ondervinden bij de primaire functies binnen de woning.

Dit kan gaan om relatief kleine, eenvoudige aanpassingen, zoals een traplift, een drempelhulp, een vlonder voor een veilige toegang of doorgang, een deurautomaat om een zware deur te kunnen openen of een zitje in de douche.

Daarnaast zijn er grote en complexe aanpassingen, zoals keukenaanpassingen voor rolstoelgebruik, een badkameraanpassing waarbij het bad wordt verwijderd om ruimte te maken voor een inloepdouche, het plaatsen van een complete zorgunit in de eigen tuin of het realiseren van een aanbouw aan de woning.

Ook worden bergingen en schuren aangepast net als het bijbehorend straatwerk om veilig in en uit te rijden. Wanneer de bestaande berging geen mogelijkheden biedt, plaatsen we externe safes voor scootmobielen in de buurt van de woning. Hiervoor is regelmatig een vergunning nodig vanuit de omgevingswet.

Meer dan de helft van de WRV-aanvragen gaat om aanvragen voor een woningaanpassing. Door de veelheid van deze complexe aanvragen die veelal ook een langere doorlooptijd van realisatie hebben lopen andere aanvragen, voor bijvoorbeeld een rolstoel of een vervoersvoorziening, automatisch ook vertraging op. Daarnaast is de ervaring dat uit een aanvraag voor een rolstoel of een scootmobiel ook vaak een aanvraag voor een

woningaanpassing volgt. De rolstoel of scootmobiel moet immers droog en afgesloten gestald kunnen worden en er is een oplaadpunt nodig. Ook moet de toegang en de doorgang van een stalling of woning geschikt gemaakt worden.

Tot nu toe maken wij in de afhandeling van aanvragen geen onderscheid in het soort aanvraag maar worden aanvragen op volgorde van binnenkomst opgepakt.

De aanvraag en uitvoering van grotere en complexe woningaanpassingen kost de consulent veel tijd. Zij hebben vaak te maken met meerdere aannemers en leveranciers en doorlooptijden van vergunningsaanvragen. Ook is er veelvuldig overleg met Verenigingen van eigenaren (VVE) en andere eigenaren nodig, waarbij iedere verhuurder weer eigen regels stelt en het ook voorkomt dat er sprake is van tegenstrijdige belangen tussen verhuurders en (VVE's).

Tot slot: nieuwe eisen brandveiligheid per 1-1-2024

In verschillende wooncomplexen in onze gemeente staan scootmobielen geparkeerd in de algemene ruimtes, in gangen en op galerijen. Dit met medeweten van verhuurder en gemeente. Bij deze, veelal oudere, complexen is geen geschikte berging of schuur aanwezig. Per 1 januari 2024 worden de brandveiligheidsregels fors aangescherpt en is dit niet meer toegestaan. Dit betekent dat er een stalling moet worden gerealiseerd naast het complex. Op het moment dat er voor dit stallingsprobleem geen oplossing wordt gevonden, betekent dit dat deze woningen niet langer gelabeld kunnen worden als levensloopgeschikt.

3. Ingezette maatregelen

Naar aanleiding van de wachttijden hebben we de volgende maatregelen getroffen of worden ingezet:

- **Uitbreiding formatie:** al in 2020 is een wachttijd ontstaan door ziekte en vertrek van consulenten. Na inzet van veel wisselende inhuur is in 2021 gestart met het vast vervullen van vacatures. De formatie is vanaf dat moment langzamerhand uitgebreid van 2 naar 6 fte consulenten. Hierbij moeten we rekening houden met inwerkperiode en ontwikkelen van kennis en ervaring.
- **Advisering gebruik te maken van de hulpmiddelen-uitleen:** inwoners die zich bij ons melden met de vraag om een rolstoel of hulpmiddel krijgen recent van ons het advies om de gevraagde voorziening voorlopig te lenen bij de hulpmiddelen-uitleen. Dit kan een half jaar lang gratis vanuit de zorgverzekeringswet). Tijdens deze periode kan een keukentafelgesprek worden gepland om te onderzoeken of er sprake is van een noodzaak voor verstrekking van de voorziening vanuit de Wmo.
- **Communicatie over de wachttijden:** wij informeren inwoners direct bij de aanvraag over het bestaan van wachttijden. Daarnaast gaan wij dit najaar iedereen actief aanvullende informeren na een aantal weken na de aanvraag.
- **Aangescherpte afspraken met woningcorporatie Vivare:** Wij zijn bezig met het maken/aanscherpen van afspraken met Vivare over:
 - Het beschikbaar houden van een al aangepaste rolstoelgeschikte woning die vrij komt voor iemand met een indicatie voor precies zo'n woning. Tot nu toe vroeg Vivare van de vorige huurder om de woning in de oorspronkelijke staat op te leveren waardoor alle aanpassingen bij vertrek verwijderd moesten worden.
 - Het voorkomen dat inwoners van buiten de gemeente Rheden een – voor hen - ongeschikte woning accepteren. Dit om ongewenste woningaanpassingen te voorkomen.
 - Het voldoen aan de nieuwe eisen van brandveiligheid voor het stallen van scootmobielen.
 - Het betrekken van consulenten WRV bij het toewijzen van levensloop- of rolstoelgeschikte woningen. Dit voorkomt dat inwoners in een voor hen niet-geschikte woning gaan wonen en zich vervolgens bij ons melden met de vraag voor een aanpassing.
- **Inwoners informeren over geschikte woningen**
Inwoners moeten worden geïnformeerd over de verplichting om te verhuizen naar een, voor hen geschikte woning. Er is geen aanspraak op een woningaanpassing vanuit de

Wmo wanneer men verhuist naar een inadequate woning. Inwoners zijn hier niet van op de hoogte. Vivare en de gemeente gaan dit helder en eenduidig communiceren.

- **Afspraken maken over mensen van buiten Rheden die een woning accepteren in onze gemeente:** de gemeente Rheden heeft een relatief groot aanbod van goedkope woningen en sociale huurwoningen. Door de stijgende huizenprijzen in de omliggende gemeenten worden de relatief goedkope woningen in Rheden betrokken door mensen met voorrang uit de omliggende gemeenten. Het komt steeds vaker voor dat mensen in zo'n situatie naar een niet geschikte woning verhuizen en bij ons een aanvraag doen voor een woningaanpassing.
- **Samenwerking met STOER en Wooncoaches:** we werken samen met de vrijwilligers van stichting STOER en de Wooncoaches van Incluzio. Zij komen bij onze inwoners achter de voordeur en geven tijdig advies over eenvoudige woningaanpassingen en uitleg over met welke vraag men bij de gemeente kan aankloppen. Zij kunnen uitleg geven over wat van de inwoner zelf wordt verwacht en daarbij de juiste ondersteuning bieden. Te denken valt aan Mijn Huis, Mijn Toekomst (vergoeding) of Toekomstbestendig Wonen (lening). Dit kan onnodige Wmo aanvragen voorkomen.
- **Vereenvoudigde afhandeling van vergunningaanvragen:** met de afdeling Omgevingsrecht en Veiligheid maken we afspraken over een versnelde en vereenvoudigde afhandeling van de aanvraag voor vergunningen en wijziging van het bestemmingsplan waar het gaat om het plaatsen van stallingen bij bovengenoemde complexen.
- **Vaste, lokale aannemers en prijsafspraken:** een onderzoeksrichting die wij gaan oppakken is het werken met een aantal vaste, lokale aannemers waarmee we, voor de veel voorkomende aanpassingen, vaste prijsafspraken willen maken. Het tijdrovende opvragen, wachten op en beoordelen van offertes is dan niet meer nodig. Bij de grotere en complexere aanvragen blijven we wel werken met offertes. Dit is een intensief proces waarbij wij toetsen of lokale aannemers afspraken willen maken en waarbij getoetst moet worden aan welke aanbestedingsregels wij hier moeten voldoen. Een inzicht in de mogelijkheden verwachten wij in het 2^e kwartaal 2024.
- **Telefonische afhandeling van vragen:** we onderzoeken of we nieuwe vragen van inwoners die al langer bij ons bekend zijn telefonisch kunnen afhandelen. Hierbij maken we gebruik van al bestaande rapportages uit aanvragen voor hulp bij huishouden of begeleiding.
- **Inzet van ergotherapeuten:** wij zijn in gesprek met ergotherapeuten om uit te zoeken wat zij voor ons kunnen betekenen. Ergotherapeuten kunnen vanuit hun expertise een aanvraag voor een hulpmiddel, rolstoel, scootmobiel of woonvoorziening onderzoeken en vervolgens advies uitbrengen aan onze consulenten die voor de toewijzing kunnen zorgen. Op korte termijn heeft dit geen grote impact op de wachtlijsten, het effect ligt op de langere termijn.
- **Eigen bijdrage Wmo:** in 2026 wordt een inkomensafhankelijke eigen bijdrage ingevoerd voor Wmo maatwerk. Dit betekent dat het huidige abonnementstarief van € 19,00 per maand komt te vervallen en inwoners een eigen bijdrage gaan betalen gerelateerd aan het inkomen. Wij verwachten niet dat deze verandering het aantal aanvragen voor woningaanpassingen gaat terugdringen. Het grootste deel van de aanpassingen doen wij in woningen binnen de sociale huursector. Voor deze inwoners is er meestal geen andere keuze dan een beroep te doen op de Wmo.

4. Conclusie

Het probleem van de wachttijden bij aanvragen wonen, rollen en vervoer wordt veroorzaakt door autonome ontwikkelingen: woningnood, vergrijzing, beschikbaarheid bouwbedrijven en leveringsproblemen. Hiernaast zijn woningaanpassingen complex.

We gaan de wachttijden niet op korte termijn structureel wegnemen met bovengenoemde acties. Het onderliggende probleem, namelijk het tekort aan geschikte woningen voor de inwoners die langer thuis moeten blijven wonen, kunnen wij vanuit de Wmo niet oplossen. Wel treffen wij maatregelen (punt 3) waar wij op als gemeente op inzetten.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Rheden,



Carol van Eert,
burgemeester.



Martin Rommers
Secretaris (waarnemend).